

A PRO SCIENTIA ARANYÉRMESEK TÁRSASÁGA

Összefoglaló áttekintés

a PSAT szervezetéről és tevékenységéről

Az 1989 óta a Pro Scientia Aranyérem kitüntetésben részesült fiatal kutatók (oktatók és „civiliek”) az egyesületi törvény szerint működő civil szervezetet (nyilvánvártartásba vett egyesületet) hoztak létre, amelynek számos hivatalos célja mellett egyik legfontosabb szándéka, hogy az Aranyérmeseket közösséggé kovácsolja, lehetőséget teremtsen egymás személyes és szakmai megismerésére, a fiatal értelmiség kutatásainak bemutatására.

I. Társaságunk története 1992-ben kezdődött, amikor az 1989-ben és '91-ben Aranyérmeket szerzett nemzedéknek az akkor még Országos Tudományos Diákköri Tanács (OTDT) és a Magyar Tudományos Akadémia megrendezte az első konferenciát. A jelenlevők közfelkiáltással döntöttek egy társaság alapításáról, megválasztották az elnökét (Kiss Rita) és társelnökét (Bánáti Diana), valamint megállapodtak a szervezeti felépítésében. A frissen megalakított ügyvivő testület (ÜT) még aznap este összeült, és megszerkesztette a társaság első alapszabályát, abban rögzítette, hogy a társaság rendes közgyűléseire mindig a kétvétenként megrendezendő *Pro Scientia Aranyérmesek Konferenciáján* (PSAK) kerül sor.

1994-ben került sor a második konferenciára, amelyet még mindig az OTDT rendezett, és amelyen a jelenlevők az alapszabály lényeges módosítását határozták el (ezt követően dolgozta át az eredeti, *ad hoc* verziót

az ÜT a jogszabályoknak is megfelelő, nyilvánvártartásba vétel céljából benyújtható formára), valamint átalakították a társaság szervezetét: az ÜT létszáma csökkent, elnöke Osvay Károly fizikus, társelnöke Dinnyés András állatorvos (időközben az MTA doktora) lett.

1996-ban a háromnapos PSAK III-t az ÜT egyik tagja, Saman Kothalawala szervezte a DOTE TDT-vel és az OTDT-vel együttműködve Debrecenben (DOTE, DAB) – nagy sikerrel. A konferencia három szekciójában szinte minden tudományterületen számos előadás hangzott el. Az ekkor tartott közgyűlés végleges alapszabályt fogadott el, valamint ismét Osvay Károlyt választotta elnöké. Dinnyés András alelnök lett.

1998 őszén a PSAT elnöke, Osvay Károly szervezésében Szeged (JATE, SZAB) adott otthont a háromnapos PSAK IV-nek, amely bőséges és sikeres bemutatkozási fórumnak bizonyult minden résztvevő számára. A már hagyományos közgyűlés lényegében nem módosította társaságunk szervezetét, amely időközben tanúságot tett működőképeségéről, csupán az ÜT-t alakította át kissé: Osvay Károly után Balogh Juditot választotta meg a társaság elnökévé, míg Osvay alelnök lett. 1998-ban egy dologban lényegesen módosult az alapszabályunk: a közhasznú működésre tekintettel határoztunk arról (ez jogszabályi kötelezettség), hogy a PSAT ezentűl évente tart közgyűlést.

2000 őszén Sopronban (NYME) újabb sikeres konferenciát rendeztünk csaknem 70 résztvevővel, amelynek főszervezője az ÜT egyik tagja, Jánoska Ferenc volt. A közéleti

jellegű beszélgetés témája ezúttal a kutatás finanszírozása volt. Vendégeink többek között az OM részéről Pálincás József akkori államtitkár, Kiss Ádám felsőoktatásért felelős helyettes államtitkár, Rudan Ferenc főosztályvezető (EU 5. keretprogram), továbbá az OTKA és a TEMPUS Közalapítvány képviselői voltak.

II. 1994-ben a PSAT aktívan fejlődni kezdett. Hatékony működésének főbb állomásai, *eredményei*:

- A társaság – képviselői által – bekapcsolódott (és azóta is tevékenyen részt vesz) mindazoknak az országos fórumoknak a munkájában, amelyeknek meghatározó befolyásuk van a fiatal oktatók, kutatók, doktoranduszok, habilitánsok, röviden a fiatal tudományos értelmiség sorsának alakításában. Így részt veszünk az OTDT munkájában, amely (az OTDT elnöke, Szendrő Péter professzor mellett nem kis részben Osvay Károly és a mindenkori ÚT munkájának eredményeképpen) 1998/99-re lényegében lefedte az évtizedeken át jó száddal, de csupán „szokásjogi alapon” történt megmérettetés (OTDK) és díj-odaítélés (döntés) korrekts, tiszta és átlátható rendszerét. A PSAT tagjai aktívan részt vesznek az OTDT különböző szakmai bizottságainak munkájában is.

- A PSAT képviselője tanácskozási jogú tagja lett az Országos Doktori és Habilitációs Tanácsnak (ODHT), a hazai doktorképzés rendjéért felelős szervezetnek, valamint az etikai ügyekben döntő fórumként létrejött ODHT Etikai Bizottságának, amely a doktori és habilitációs cselekmények során bekövetkezett sérelmek orvoslására, az ilyen jellegű vitákban (visszaélések, szabálytalanságok, stb.) való döntésre hivatott.

- Együttműködési megállapodás jött létre a Doktoranduszok Országos Szövetsége (DOSZ) és a PSAT között, majd 1998-ban a PSAT tagjait a DOSZ *elismert tagjaivá* nyil-

vánította, ezzel is hangsúlyozva céljaink részbeni közösségét és erőink egyesítését a hatékonyabb fellépés érdekében. A PSAT részt vett az MKM posztdoktori rendszerének kialakításában és – a DOSZ-szal együtt – a nappali tagozatos, állami ösztöndíjas doktoranduszok jelenlegi, a korábbinál jóval kedvezőbb ösztöndíj-helyzetének kialakításában. A PSAT tagjai kivették a részüket a DOSZ *Tavaszi Szél* nevű rendezvényének szervezéséből, vezetéséből is.

- A PSAT akkori vezetése 1994 és 1996 között tárgyalásokat folytatott a Honvédelmi Minisztériummal a PSAT-tag férfiak sorkatonaságának kérdéséről. Az elért eredmény (azaz a PSAT-tagoknak – kérvény alapján – adható szolgálat*halasztás*) a jelenlegi helyzetben (NATO-tagság) valószínűleg vagy tovább bővíthető, vagy a probléma mindentől megszűnik (hivatásos hadsereg).

- A PSAT-nak képviselője van a *Pro Scientia Alapítvány* kuratóriumában. Több aranyérmes tagtársunk a *Pro Renovanda Alapítványok* szakkuratóriumainak tagja.

- Társaságunkat 1998 februárjában „vendégül látta” a *Professzorok Batthyány Köre* (PBK), a találkozó a magyar tudomány és felsőoktatás megújítása, az oktatás, a tudományfinanszírozás és a tudománypolitika került napirendre. Az előadások *Befutás vagy kifutás? – Pro Scientia Aranyérmes fiatalok a kutatói karrier lehetőségéről* címmel hangzottak el és jelentek meg nyomtatásban is.

- Az 1999 nyarán Magyarországon megrendezett *International Forum of Young Scientists* szakmai részének szervezésében illetve magán a konferencián meghívottként számos PSAT-tag vett részt.

- Az 1998-as „PBK-vendégeskedés” 2000. szeptember 30-án Kecskeméten, a *Tehetség gondozás 2000* címmel megrendezett konferencián folytatódott. Az ott készült anyag hozzáférhető (és olvasható) nyomtatott formában is (Gondolatok Tára).

A PSAT e tevékenységei természetesen tovább folynak. A szakmai szervezetekben a PSAT – a korábbi képviselők munkájának érdeméért – elismert tényezővé vált, szavunkat figyelembe veszik, véleményünket kikérik a különböző fórumokon. Ezt a jövőben is folytatni, ahol és amennyiben lehet, erősíteni kell. AZ OTDK rangját, színvonalát és megbecsültségét, az Aranyérem tekintélyét megvédeni és megerősíteni (természetesen másokkal együtt) elsősorban a mi feladatunk. Tervezzük a kreditrendszer bevezetésével és a doktori képzéssel és fokozatszerzéssel kapcsolatos jogszabályi változtatásokban való további közreműködést, valamint egy felmérést arról, hogyan is alakul az Aranyérmesek közösségének sorsa: milyen arányban maradnak tanszékeken, lesznek/lettek/voltak doktoranduszok, maradnak a kutatásban, publikálnak – vagy éppen mennek ki soraikból fiatal kutatók a gyakorlatba, és válnak el (vagy távolodnak) a tudománytól, stb.

III. Ennek az évnek jeles vállalkozásai közé tartozik az UNESCO által támogatott együttműködés előkészítése és ebben a PSAT aktív részvétele. Egyéb tervezett programjaink mellett 2002 őszén (terveink szerint november 7-9. között) újabb, immár a VI. tudományos konferencia elé nézünk. A konferencia szervezetünk életében már hagyományosnak mondható (lásd fentebb a felsorolást). Sokan számítanak rá, jelenlétükkel, előadásukkal tisztelik meg. Ez a PSAT legfőbb rendezvénye, amelyen minden tag számára adott a megjelenési, megmutatkozási és megnyilatkozási lehetőség.

A PSAKonferenciák hagyományosan az alábbi célokat tűzik maguk elé:

1. Szakmai nyilvánosság

Lehetőséget ad arra, hogy a fiatal és máris figyelemre méltó hazai és nemzetközi eredményeket elért tudósgeneráció legjobbjai, azaz a PSA-érmesek a tudományterületük

prominensei, akadémikusai által elnökölt szekciókban ismertessék tudományos eredményeiket, illetve kutatási elképzeléseiket. A PSA konferencia súlyát, jelentőségét növeli, hogy az elhangzott előadások magyar változatát és idegen nyelvű kivonatát önálló kötetben, konferencia-kiadványban megjelentjük.

2. Interdiszciplinaritás

A konferencia egyedülálló alkalom arra, hogy a különböző tudományterületek jelenlévő képviselői valódi interdiszciplináris eszmecsere folytassanak.

3. Tudományos közéleti fórum

Az eddigi hagyományoknak megfelelően a konferencia keretében egy kerekasztal-beszélgetésre is sor kerül, amelyen a fiatal tudósokkal (az érmesekkel) egy asztalhoz ülő szekcióelnökök valamint felsőoktatási és kutatóintézeti vezetők, a kormányzat, a hazai tudományfinanszírozási és tudománypolitikai szervezetek magas szintű képviselői – éppen az aktuális szervezői elképzelések és jelzett igények szerint – a konferencia plénumának általában parázs hangulatú kérdései, észrevételei alapján együtt vitatják meg a hazai tudományos utánpótlás, az elitképzés és a tudományos kutatás aktuális kérdéseit.

Az idei konferenciának Miskolc városa és ennek aranyérmesei adnak otthont (terveink szerint a Miskolci Egyetemmel és az MTA Miskolci Területi Bizottságával együttműködve), a Tudomány Napjához kapcsolódó rendezvények sorában. A konferencián – a hagyományos három szekcióban valamint poszterrel – idén is 40-50 fiatal kutató tudományos előadására számítunk. A konferencia nyitott, arra minden tudományág és –szak művelőit, képviselőit szeretettel várja a Pro Scientia Aranyérmesek Társasága.

*Dr. Balogh Judit
az Ügyvivő Testület elnöke, Debreceni
Egyetem JÁTI Jogtörténeti Tanszék
judit@smart.dote.hu*